



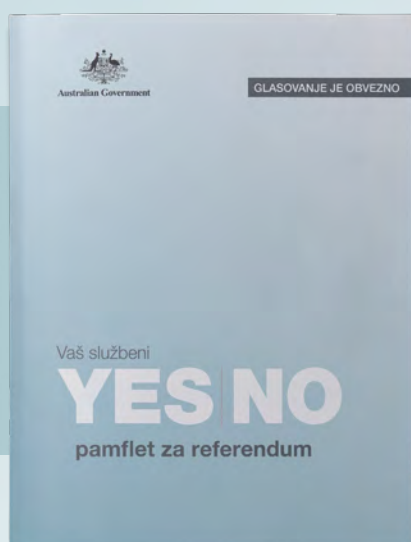
Australian Government

GLASOVANJE JE OBVEZNO

Vaša službena

brošura za referendum

OVA BROŠURA UKLJUČUJE:



stranica

5



stranica

21

O ovoj brošuri

Ova službena brošura za referendum sadržava dva važna dokumenta:
Vaš službeni Yes/No pamflet za referendum, i
Vaš službeni vodič za referendum 2023.



stranica
5

Vaš službeni Yes/No pamflet za referendum

Stranica 6 Što se u Ustavu može promijeniti

Ova stranica navodi koje predložene promjene će se napraviti u Ustavu

Predloženi zakon je prošao u oba doma Parlamenta: Izmjena Ustava (Glas Aboridžana i Torres Strait otočana) 2023. [Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023].

Stranica 7 Yes i No argumenti

Argumenti za glasovanje Yes i argumenti za glasovanje No su prikazani jedni pored drugih.

Argumente za Yes/No je sastavila većina članova Parlamenta koji su glasovali za ili protiv predloženog zakona, i koji žele promovirati te argumente.

AEC nema zakonsku ovlast da ispravlja ili provjerava činjenice za Yes ili No argumente.



stranica
21

Vaš službeni vodič za referendum 2023.

Službeni vodič sadržava važne informacije o glasovanju i biralištima, te poruku povjerenika za izbore.

Službeni vodič je pripremila Australaska izborna komisija (AEC).

Prevedene verzije i pristupačni formati



Vaša službena brošura za referendum postoji na engleskom i drugim jezicima, jezicima Prvih Naroda (samo audio), a postoje i formati na engleskom za slijepe ili slabovidne glasače, kao i za lako čitanje (samo službeni vodič).

Za daljnje informacije o glasovanju na referendumu, molimo nazovite 1300 720 136 za pomoć na svom jeziku.



Australian Government

GLASOVANJE JE OBVEZNO

Ova stranica je namjerno ostala prazna

Vaš službeni

YES | NO

pamflet za referendum

Što se može promijeniti u Ustavu

Očitovanje o predloženim promjenama koje će se unijeti u Ustav

Predloženi zakon, koji je promjena Ustava (Glas Aboridžana i Torres Strait otočana) 2023. (Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023), bi promijenio Ustav umetanjem sljedećeg teksta nakon Poglavlja VIII:

Poglavlje IX—Priznavanje Aboridžana i Torres Strait otočana (Chapter IX—Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples)

129 Glas Aboridžana i Torres Strait otočana (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice)

U znak priznanja Aboridžana i Torres Strait otočana kao Prvih Ljudi Australije:

- (i) postojat će tijelo koje će se zvati Glas Aboridžana i Torres Strait otočana;
- (ii) Glas Aboridžana i Torres Strait otočana može podnositi predstavke Parlamentu i Izvršnoj vladi Commonwealtha o pitanjima koja se odnose na Aboridžane i Torres Strait otočane;
- (iii) Parlament će, u skladu s ovim Ustavom, imati ovlasti donositi zakone u vezi s pitanjima koja se odnose na Glas Aboridžana i Torres Strait otočana, uključujući njegov sastav, funkcije, ovlasti i postupke.

Predloženim zakonom bi se također promijenio Ustav umetanjem sljedećeg teksta u Sadržaj Ustava, nakon pozivanja na 'Poglavlje VIII Izmjena Ustava' ('Chapter VIII Alteration of the Constitution') :

Poglavlje IX Priznavanje Aboridžana i Torres Strait otočana
(Chapter IX Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples)

Na sljedećim stranicama ćete naći **Yes** i **No** argumente

Argumente za svaki slučaj je sastavila većina članova saveznog Parlamenta i senatora koji su glasovali za ili protiv predloženog zakona za izmjenu Ustava, i koji žele promicati te argumente.

Oni koji su glasovali za predloženi zakon, i koji su željeli promicati te argumente, su sastavili argumente za Yes, dok su oni koji su glasovali protiv predloženog zakona, i koji žele promicati te argumente, sastavili argumente za No.

Broj riječi za svaki slučaj je ograničen na 2.000 riječi na engleskom, u skladu s Člankom 11(1) *Zakona o referendumu (Odredbe o mehanizmima) iz 1984. (Cth)*.

Argumenti za glasovanje

Yes

Argumenti za glasovanje **Yes**
počinju na **stranici 10**
i zatim se nastavljaju
na svakoj drugoj stranici.

Predloženi zakon:

Izmjena Ustava kako bi se priznali Prvi Ljudi Australije, osnivanjem Glasa Aboridžana i Torres Strait otočana.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali za predloženi zakon i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

Argumenti za glasovanje

No

Argumenti za glasovanje **No**
počinju na **stranici 11**
i zatim se nastavljaju
na svakoj drugoj stranici.

Predloženi zakon:

Izmjena Ustava kako bi se priznali Prvi Ljudi Australije, osnivanjem Glasa Aboridžana i Torres Strait otočana.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali protiv predloženog zakona i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

Glasujte Yes za bolju budućnost za Aboridžane i Torres Strait otočane i sve Australce.

Glasujte Yes za jedinstvo, nadu i stvaranje pozitivne promjene.

Glasovanje YES je o:

Priznavanje

- **Priznavanje** Aboridžana i Torres Strait otočana u našem Ustavu i odavanje poštovanja za 65.000 godina staru kulturu i tradiciju.

Slušanje

- **Slušanje** savjeta Aboridžana i Torres Strait otočana o stvarima koje utječu na njihove živote, kako bi vlade donosile bolje odluke.

Bolji rezultati

- **Stvaranje praktičnog napretka** u zdravlju, obrazovanju, zapošljavanju i stanovanju starosjedilačkog stanovništva, kako bi ljudi imali bolji život.

To je promjena koju samo vi možete ostvariti.

Glasujte Yes za ideju koja dolazi izravno od samih Aboridžana i Torres Strait otočana: **Ustavno priznanje putem Glasa (Constitutional Recognition through a Voice).**

Što je Glas:

Glas (Voice) će biti odbor Aboridžana i Torres Strait otočana koji će parlamentu i Vladi davati savjete o pitanjima koja utječu na njihovu zajednicu.

Uključivat će starosjedilačke Australce iz svih država i teritorija, s Torres Strait otočja, i predstavnike iz regija i udaljenih zajednica.

Članove Glasa biraju Aboridžani i Torres Strait otočani u njihovom lokalnom području i služit će na određeno razdoblje.

Zašto nam to treba:

Postoje veliki izazovi s kojima se suočavaju Aboridžani i Torres Strait otočani:

- Očekivani životni vijek 8 godina kraći nego kod ne-starosjedilačkih Australaca.
- Veće stope obolijevanja i smrtnosti novorođenčadi.
- Dvostruko veća stopa samoubojstava.
- Manje mogućnosti za obrazovanje i obuku.

Jasno je da sadašnji pristup ne funkcionira.

Kako bismo premostili te nedostatke, pronašli rješenja i planirali budućnost, moramo slušati savjete Aboridžana i Torres Strait otočana, o problemima koji utječu na njihove živote i zajednice.

Kako će Glas funkcionirati:

Glas je o savjetima.

Kada vlade slušaju ljude o pitanjima koja ih se tiču, one:

- Donose bolje odluke.
- Ostvaruju bolje rezultate.
- Isporučuju bolju vrijednost za novac.

Glas će davati savjete o ključnim pitanjima s kojima se suočavaju Aboridžani i Torres Strait otočani, od boljeg zdravlja novorođenčadi do poboljšanja usluga u udaljenim područjima.

Yes
nastavak
s.12

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali za predloženi zakon i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

RAZLOZI DA GLASUJETE NO – SAŽETAK

Ovaj referendum nije samo o “priznavanju”. Ovaj prijedlog za Glas (Voice) seže mnogo dalje.

Ako bude usvojen, to bi predstavljalo najveću promjenu našeg Ustava u našoj povijesti.

To je zakonski riskantno, s nepoznatim posljedicama. Bilo bi razorno i trajno.

Ako ne znate, glasujte no.

RISKANTNO

Svi mi želimo pomoći starosjedilačkim Australcima u zajednicama u nepovoljnom položaju. Međutim, ovaj Glas nije rješenje i predstavlja stvarni rizik za naš sustav vlasti.

Ovaj Glas specifično pokriva sva područja “izvršne vlasti”. To znači da nijedno pitanje nije izvan njegovog dosega.

Visoki sud, a ne parlament, bi u konačnici određivao njegove ovlasti.

To nosi rizik od zakonskih izazova, odgađanja, i disfunkcionalnu Vladu.

NEPOZNATO

Nisu navedeni nikakvi detalji o tome kako će se birati članovi za Glas ili kako će to djelovati. Od Australaca se traži da prvo glasuju, prije nego što se ovi detalji razrade.

Australci bi trebali znati detalje prije glasovanja, a ne nakon.

Ne znamo kako će to funkcionirati, ne znamo tko će biti u njemu, ali znamo da će nas kao Australce trajno podijeliti.

Neki pristaše Glasa kažu da bi ovo bio samo prvi korak prema odštetama i kompenzacijama, te drugim radikalnim promjenama. Dakle, što bi bilo sljedeće?

RAZDORNO

Uvođenje Glasa u Ustav za samo jednu skupinu Australaca znači trajnu podjelu naše zemlje.

To stvara različite klase građanstva, kroz nepoznato tijelo koje iza sebe ima svu snagu Ustava. Mnogi australski starosjedioci to ne podržavaju.

TRAJNO

Stavljanje Glasa u Ustav znači da je to trajno. Zaglaviti ćemo se u negativnim posljedicama.

DESET RAZLOGA DA GLASUJETE NO

1.TAJ GLAS JE ZAKONSKI RISKANTAN

Australski Ustav naš je najvažniji pravni dokument. Svaka riječ može biti otvorena za tumačenje.

Australija nije promijenila svoj Ustav od 1977. godine. **Ovo bi bila najveća promjena naše demokracije u povijesti Australije.**

To je srljanje u nepoznato. Ovaj Glas nije bio stvarno testiran. Nigdje u svijetu ne postoji takvo ustavno tijelo, s kojim bi ga se moglo usporediti.

Uvođenje Glasa u Ustav znači da je otvoren za pravno osporavanje i za tumačenje od strane Visokog suda.

Pravni stručnjaci se ne slažu i ne mogu sa sigurnošću znati kako će Visoki sud protumačiti takvu ustavnu promjenu.

“Predvidio bih desetljeće ili više, ustavnih i upravno pravnih sporova, koji proizlaze iz glasa...”

(Ian Callinan AC KC, bivši sudac Visokog suda)¹

Time se otvaraju beskonačne zakonske komplikacije.

¹ The Australian, 17.12.2022

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali protiv predloženog zakona i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.13

Parlament i Vlada će i dalje biti odgovorni za sve zakone, programe i financiranje.

Patrick Dodson, senator za Zapadnu Australiju, Yawuru starješina:

“Kada se ljude na terenu sluša i angažira, donose se bolji zakoni i pravila. Savjeti putem Glasa učinit će da naše odluke i usmjerenja budu informiraniji i uspješniji. Priznavanje u Ustavu pomoći će ozdravljenju naše nacije.”

GLAS: KLJUČNE ČINJENICE

- Ideja dolazi od Aboridžana i Torres Strait otočana.
- Prepoznaje Prve Ljude (First Peoples) u našem Ustavu.
- Odbor Aboridžana i Torres Strait otočana.
- Daje ljudima da se izjasne o pitanjima koja ih se tiču.
- Slušanje će značiti bolje rezultate – i bolju vrijednost za novac.
- Predstavnici iz svih saveznih država i teritorija, Torres Strait otočja i udaljenih zajednica.
- Uključit će mlade ljude i ravnotežu muškaraca i žena.
- Parlament i Vlada su i dalje odgovorni za zakone, programe i financiranje.

NASTAVITE ČITATI ZA JOŠ 8 RAZLOGA DA GLASUJETE YES.

1. Ova ideja je došla izravno od Aboridžana i Torres Strait otočana.

Glasovati Yes znači:

- Podržavanje težnje koju su desetljećima iznosili Aboridžani i Torres Strait otočani.
- Prihvaćanje prijedloga koji podržava više od 80% Aboridžana i Torres Strait otočana.

Poziv za Glas nije došao od političara.

Godine 2017., nakon mnogo godina rada i bezbrojnih razgovora u svim dijelovima zemlje, gotovo 250 vođa i starješina Aboridžana i Torres Strait otočana podržalo je *Uluru izjavu iz srca (Uluru Statement from the Heart)*.

Poziv na priznanje u Ustavu putem Glasa.

Od nas se traži da pomognemo napraviti praktične promjene u njihovim životima i stvoriti bolje mogućnosti za njihovu djecu.

Australci iz svih društvenih slojeva, svih vjera i kultura, te svih strana politike dali su svoju potporu ovom prijedlogu.

Sada to možemo pretvoriti u stvarnost.

Glasovanje Yes je čin jedinstva koji će povezati Australce.

2. Ustavno priznanje za konkretne rezultate.

Ustavno priznanje moćna je izjava koja će potaknuti praktične promjene.

Glasovanje Yes znači:

- Priznavanje Aboridžana i Torres Strait otočana kao Prvih Ljudi Australije.
- Slavljenje i dijeljenje 65.000 godina povijesti.
- Slanje snažne poruke svijetu o australskom jedinstvu.
- Stvaranje praktične promjene za budućnost.

Generacije Aboridžana i Torres Strait otočana obogatile su našu naciju svojom kulturom i kreativnošću, svojim znanjem o zemlji i vodama, te svojim doprinosom australskom životu.

Naš drevni kontinent dom je najstarijih živućih kultura na svijetu. Prepoznavanje toga u našem Ustavu je inspirativan način za slavljenje naše zajedničke povijesti.

Yes
nastavak
s.14

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali za predloženi zakon i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

2. NEMA NIKAKVIH DETALJA

Ovo je velika odluka. Ipak, **ključne detalje Vlada neće otkrivati prije glasovanja.**

Ne znamo kako će to pomoći zajednicama u nepovoljnom položaju i premostiti jaz.

Ne znamo koliko bi članova imao taj Glas.

Ne znamo da li bi oni bili izglasani ili odabrani, niti kako bi se to obavilo.

Ne znamo kako bi davalo službena očitovanja niti kako bi snosilo odgovornost.

Ovi detalji bi se razradili tek nakon što Australci glasuju.

Prema Yes kampanji, “nema smisla” imati detalje prije glasovanja:

“Nema nikakvog smisla provoditi te detaljne konzultacije dok ne dobijemo podršku australskog naroda za promjenu ustava.”

(Yes23 brošura)

Ovo je sasvim pogrešan način.

Ne biste kupili kuću a da je niste pregledali ili automobil bez probne vožnje.

A ipak, od Vas se traži da glasujete za promjenu našeg Ustava bez detalja.

Od Australaca se ne bi smjelo tražiti da potpišu bjanko ček.

“Kako Australci uopće mogu pristati na nešto o čemu ne znamo detalje?”

(Senatorica Kerryne Liddle, ministrica u sjeni za zaštitu djece i prevenciju nasilja u obitelji i Arnernte žena)

3. TO NAS DIJELI

Uvođenje tijela samo za jednu skupinu Australaca u naš Ustav znači trajno razdvajanje Australaca. Mnogi starosjediлаčki Australci se s tim ne slažu.

“Ovaj Glas nas neće ujediniti, nego će nas rasno podijeliti.”

(Senatorica Jacinta Nampijinpa Price, ministrica u sjeni za starosjediлаčke Australce i Warlpiri žena)

To je u suprotnosti s ključnim načelom našeg demokratskog sustava, da su svi Australci jednaki pred zakonom.

“Uvođenje predloženog članka 129 bi značilo da postajemo nacija u kojoj, bez obzira kad smo mi ili naši preci po prvi put došli u ovu zemlju, nismo svi jednaki.”

(David Jackson AM KC, bivši sudac Federalnog suda)²

Naš Ustav pripada svim Australcima. Naš parlament je tu da zastupa sve Australce. Sada uključuje rekordnih 11 domorodačkih članova i senatora.

Naša nacionalna himna je nedavno promijenjena kako bi odražavala činjenicu da smo “jedni i slobodni”.

Suprotno tome, ovaj bi Glas zauvijek podijelio Australce, i u zakonu i u duhu.

“Svi smo mi Australci. I to je ono kako bismo trebali završiti. I ne bi nas smio podijeliti ovaj takozvani Glas, koji će ovu zemlju sasvim razdvojiti i prepoloviti.”

(Ian Conway, viši čuvar Središnjeg Arnerntea)

4. TO NEĆE POMOĆI STAROSJEDILAČKIM AUSTRALCIMA

Svi želimo pomoći domorodačkim Australcima u zajednicama u nepovoljnom položaju, kako bi se premostilo jaz i postiglo pomirenje.

² Podnesak parlamentarne istrage, 11.04.2023.

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali protiv predloženog zakona i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.15

Glasovanje Yes je čin pomirenja koji će dati stvarne rezultate.

Oblik priznanja za koji domorodački Australci od nas traže podršku je Glas. Sredstvo za praktične promjene.

Johnathan Thurston, NRL prvak i trener, Gunggari čovjek:

“Naši mladi ljudi zaslužuju priliku da budu najbolji što mogu. Blisko surađujem sa školarcima u zajednici Yarrabah u Queenslandu. Vidio sam s kakvim se preprekama suočavaju. Nitko to ne razumije bolje od njihove lokalne zajednice. Dati im pravo glasa značit će da će više naše djece ostvariti svoj potencijal. O tome je Glas.”

3. Osigurajte ljudima bolji život.

Glas je sredstvo za donošenje stvarnih poboljšanja za Aboridžane i Torres Strait otočane po pitanju:

- Životnog vijeka.
- Smrtnosti i zdravlju novorođenčadi.
- Obrazovanja i zapošljavanja.

Dugo su vlade s dobrim namjerama trošile milijarde pokušavajući se nositi s tim problemima.

Ali nisu postigle trajno poboljšanje, jer nisu slušale ljude na terenu.

Sadašnji pristup je neispravan i Glas je naša najbolja prilika da to popravimo.

Nitko ne misli da će Glas odmah riješiti sve - ali napokon ćemo imati na snazi pravi pristup.

Evo tri primjera u kojima je slušanje starosjedilačkog stanovništva donijelo bolje rezultate.

ZAMISLITE NAPREDAK KOJI BI AUSTRALIJA MOGLA POSTIĆI S GLASOM.

Slušanje djeluje: bolje zdravstvene usluge

Aboridžanske medicinske službe koje kontrolira zajednica zapošljavaju lokalno starosjedilačko stanovništvo.

One vode klinike i posjećuju udaljena područja, pružajući osnovne usluge poput cijepjenja djece.

U jugoistočnom Queenslandu, lokalna medicinska služba za Aboridžane i zajednica su surađivali kako bi znatno povećali broj godišnjih zdravstvenih pregleda, s 550 na preko 20.000 tijekom 10 godina.

Slušanje djeluje: bolji rezultati u obrazovanju

Obitelji i čelnici zajednice su bili uključeni u svaki korak nove škole Dhupuma Barker u Arnhem Landu, od planiranja nastave do uniformi i ručkova.

Iskreno partnerstvo potaknulo je **visoke stope pohađanja nastave i bolje rezultate**. Tim ‘Dhupuma Firebirds’ Robotics nedavno se natjecao na VEX Međunarodnim prvenstvima u Teksasu, prvi tim iz Sjevernog teritorija koji se ikada kvalificirao.

Ravnatelj Phillip Heath kaže:

“Slušanje zajednice preokret je u regionalnom obrazovanju i obrazovanju na daljinu.”

Slušanje djeluje: domorodački rendžeri

Postoji gotovo 2.000 domorodačkih rendžera koji rade na zemlji.

Rendžeri se brinu za naš okoliš **radeći na sprječavanju šumskih požara, kontrolirajući divlje štetočine i poboljšavajući zdravlje naših rijeka**.

Slušanje domorodačkih rendžera znači dijeliti 65.000 godina znanja i povezanosti s našom zemljom i vodama.

Glasujte Yes za bolje rezultate diljem Australije.

Glasujte Yes kako biste pomogli premostiti jaz.

Yes
nastavak
s.16

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali za predloženi zakon i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

Međutim, još više birokracije nije rješenje.

Trenutačno postoje stotine predstavničkih tijela starosjedilačkog stanovništva, na svim razinama vlasti, zajedno s Nacionalnom agencijom za starosjedilačko stanovništvo Australije, koja ima 1.400 zaposlenika.

Centralizirani Glas nosi rizik da se zanemaruju potrebe regionalnih i udaljenih zajednica.

“Nacionalni Glas ne može govoriti u ime seoskih naselja.”

(Nyunggai Warren Mundine AO, član odbora Australci za jedinstvo i Bundjalung čovjek)

Upravo sada, mnogi glasovi vape za pomoći u rješavanju razornih socijalnih problema u nekim udaljenim zajednicama. Ono što je potrebno je akcija.

“Ono što nam treba u Canberri je sluh, a ne Glas.”

(Senatorica Jacinta Nampijinpa Price, ministrica u sjeni za starosjedilačke Australce i Warlpiri žena)

5. NIJEDAN PROBLEM NIJE IZVAN NJEGOVOG OPSEGA

Ovaj model Glasa nije samo za parlament, nego seže mnogo dalje – u sva područja “izvršne vlasti”. **To uključuje sva Vladina ministarstva, agencije i druga tijela (kao što je Rezervna banka).**

Odluke koje se odnose na gospodarstvo, nacionalnu sigurnost, infrastrukturu, zdravstvo, obrazovanje i još mnogo toga, sve bi to bilo u njegovom djelokrugu.

Prema riječima člana Vladine Radne skupine za referendum:

“Glas će moći razgovarati sa svim dijelovima Vlade, uključujući kabinet, ministre, državne službenike i neovisne zakonske urede i agencije - kao što je Rezervna banka... koje ne mogu ušutkati Glas.”

(Profesorice Megan Davis i Gabrielle Appleby)³

Prema riječima profesora ustavnog prava koji podržava Glas:

“Mislim da je fatalno manjkav jer ono što može je pridržavati pravo na cijeli niz revizija izvršnih radnji. To znači da Glas može komentirati o svemu, od podmornica do kazni za parkiranje... Imat ćemo redovite sudske intervencije.”

(Profesor Greg Craven AO)⁴

Mnogi pravni stručnjaci izrazili su zabrinutost zbog njegova opsega, no njihova je zabrinutost jednostavno zanemarena.

6. NOSI RIZIK ODGAĐANJA I DISFUNKCIJE

Australski parlament godišnje razmatra stotine zakona.

Djelokrug ovog Glasa nadilazi parlament, obuhvaćajući ministarstva, agencije i sva područja “izvršne vlasti”.

Kako bi Glas to rješavao?

Ako Glas nije zadovoljan načinom na koji su ga konzultirali ili nekom donesenom odlukom, mogao bi se žaliti sudovima. Koliko dugo bi to trajalo?

Mnogi pravni stručnjaci upozorili su da bi to prouzročilo znatna odugovlačenja u donošenju odluka.

“Glas će gotovo sigurno postati gromobran za dugotrajnu raspravu o širokom nizu aktualnih pitanja. Gotovo svako pitanje od trenutačne važnosti na nacionalnom dnevnom redu smatrat će se kao da ima neku vrstu domorodačke komponente.”

(Nicholas Hasluck AM KC, bivši sudac Vrhovnog suda WA) ⁵

Rizik od pravnih žalbi i odgoda znači rizik od disfunkcionalne vlade.

To nije dobro za Australiju.

7. OTVARA VRATA AKTIVISTIMA

Pravna nesigurnost i nedostatak detalja nameće pitanje: što slijedi?

³ The Australian, 1.4.2023.

⁴ Daily Mail, 24.3.2023.

⁵ Podnesak parlamentarnoj istrazi, 16.4.2023.

Tko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali protiv predloženog zakona i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.17

4. Ujedinite našu zemlju.

Glasovanje Yes znači:

- Pomiriti se s prošlošću i krenuti u bolju budućnost.
- Promjena koju samo vi možete učiniti.

Australija je prešla dug put otkako je naš Ustav stupio na snagu 1901. godine.

Sada s pravom slavimo starosjedilačke Australce i njihov doprinos našoj zemlji.

Na referendumu 1967. godine 90% Australaca glasalo je Yes za promjenu Ustava, kako bi se Aboridžani i Torres Strait otočani ubrojili u stanovništvo na isti način kao i svi ostali.

Bio je to ujedinjujući korak naprijed.

Zajedno imamo priliku poduzeti sljedeći korak - priznavanje Aboridžana i Torres Strait otočana putem Glasa.

Druge nacije slične povijesti, poput Kanade i Novog Zelanda, službeno su priznale svoje Prve Ljude prije nekoliko desetljeća..

Iskustvo pokazuje da se nemamo čega bojati - a da možemo puno dobiti.

Rachel Perkins, redateljica iz Alice Springsa, Arrernte/Kalkadoon žena:

“Naši ljudi proveli su desetljeća vodeći kampanje za priliku za bolji život. Nikada nismo bili odlučniji ili složniji. Glas je naša najbolja prilika, prihvatimo ga.”

5. Uštedite novac.

Kada vlade slušaju ljude, postižu bolje rezultate i učinkovitije koriste novčana sredstva.

Teta Pat Anderson AO, supredsjedateljica Uluru Dialogues, Alyawarre žena:

“Kada uključite ljude, donosite bolje odluke, i novac koji potrošite ide tamo gdje je najpotrebniji: ljudima na terenu.”

Vlade obiju strana uložile su milijarde u programe koji nisu riješili probleme, niti doprli do zajednica.

Glas će nam pomoći da slušamo lokalno stanovništvo i uštedimo novac.

Svima nam je bolje kada vlade ne rasipaju novac poreznih obveznika na stvari koje ne funkcioniraju.

6. Sad je pravo vrijeme.

Ideja o Glasu je desetljećima bila u nastajanju. Mnogi Aboridžani i Torres Strait otočani su u to uložili puno truda i dobre volje.

Glasovati No znači da se ništa neće promijeniti. To znači prihvaćanje da ne možemo bolje.

Nemojte riskirati više istoga:

- Lošiji životni vijek.
- Lošiji rezultati u obrazovanju i zapošljavanju.
- Lošiji zdravstveni ishodi.

Glasujte Yes kako bismo prekinuli taj krug i ujedinili našu naciju.

Eddie Betts, Adelaide i Carlton AFL legenda, Gubrun, Wirangu/Kokatha čovjek:

“Znam da Glas neće sve popraviti preko noći, ali osjećam da je to otvaranje puta koji će osigurati da budemo uključeni i poštovani u donošenju odluka o pitanjima koja utječu na nas.”

7. Praktični savjeti koji djeluju.

Glas će savjetovati o praktičnim koracima za poboljšanje zdravlja, obrazovanja, zapošljavanja i stanovanja starosjedilačkog stanovništva.

Stavljanje Glasa u Ustav daje mu stabilnost i neovisnost, sada i u budućnosti.

Tko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali za predloženi zakon i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

Yes
nastavak
s.18

Pravna nesigurnost i nedostatak detalja nameće pitanje: što slijedi?

“Ovo je prvi korak, to je bitan korak i za sobom donosi sva objašnjenja. ‘Plaćanje stanarine’, na primjer, kako to učiniti na način koji je transparentan i koji zapravo predviđa odštetu i kompenzaciju Aboridžanima i Torres Strait otočanima...?”
(*Thomas Mayo, Radna skupina za referendum*)⁶

Uluru izjava iz srca (Uluru Statement from the Heart) kaže da je Glas prvi korak prije ugovora i kazivanja istine.

Po definiciji, ugovor je sporazum između Vlada, a ne između jedne skupine građana i njezine Vlade.

Član Vladine Radne skupine za referendum opisao je “istinu” kao “polugu” koja vodi do “ukidanja starih kolonijalnih institucija”.

“To je način da idemo dalje ka onom što trebamo za naše ljude, u bilo kakvim pregovorima za ugovore, i za druge stvari kao što su zakonodavstvo, reforme i ukidanje institucija, starih kolonijalnih institucija koje nam štete.”
(*Thomas Mayo, Radna skupina za referendum*)⁷

Već sada, mnogi aktivisti vode kampanje **za ukidanje Dana Australije, promjenu naše zastave i drugih institucija i simbola** važnih za Australce.

“To je oduvijek bilo o #abolishAustraliaDay, a promjena datuma je samo izbjegavanje.”
(*Teela Reid, Grupa za angažiranje na referendumu*)⁸

Kad bi postojao Ustavom utemeljen Glas, takvi zahtjevi bi postajali sve glasniji.

“Australci moraju shvatiti da će se Glas koristiti za podršku zahtjevima za priznavanjem koegzistencije suvereniteta, Makarrata komisije osmišljene za izradu ugovora i novčane naknade, te za ponovno ispisivanje australske povijesti... Njegov potencijal za ogromnu nepopravljivu štetu australskom društvu znači da se Glas nikada ne bi smio uvesti u australski Ustav...”
(*Terence Cole AO RFD KC, bivši sudac Vrhovnog suda NSW-a*)⁹

8. TO ĆE BITI SKUPO I BIROKRATSKO

Ne znamo koliko bi dodatnih novčanih sredstava bilo dodijeljeno ovom Glasu.

To je još jedan detalj koji će se utvrditi tek nakon referenduma.

Trenutačno postoje stotine predstavničkih tijela Aboridžana i Torres Strait otočana na svim razinama vlasti.

Ove je godine Vlada izdvojila 4,3 milijarde dolara za Nacionalnu australsku agenciju za starosjedilačke stanovnike, koja ima 1.400 zaposlenika.

Na web stranici i u korporativnom planu ove Agencije stoji: “Mi... osiguravamo da Aboridžani i Torres Strait otočani imaju pravo glasa u odlukama koje na njih utječu.”

Nema sugestije da će ovaj Glas zamijeniti bilo koje od postojećih tijela. Djelovat će kao još jedna birokracija među mnogima.

9. OVAJ GLAS ĆE BITI ZAUVIJEK

Ovaj Glas nije probni ili pilot program. Neće biti u zakonodavstvu kao nešto što se može ukinuti.

Jednom kad je uveden u Ustav, to se ne može maknuti.

Jednom kad Visoki sud donese tumačenje, parlament ga ne može odbaciti.

Ostat ćemo zauvijek zaglavljani s negativnim posljedicama.

⁶ Govor u SEARCH zakladi, 12.2.2020.

⁷ Govor u SEARCH zakladi, 12.2.2020.

⁸ Twitter, 24.1.2023.

⁹ Spectator Australia, 6.4.2023.; Podnesak parlamentarnoj istrazi, 19.4.2023.

Tko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasovali protiv predloženog zakona i žele promicati te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravki povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.19

To znači da Glas može davati iskrene savjete, a da se ne upušta u kratkoročnu politiku.

Ne možemo preko noći riješiti sve izazove s kojima se domorodački Australci suočavaju. Odmah trebamo akciju, kao i dugoročno planiranje.

Zbog toga nam treba Glas koji se ne može ukinuti potezom pera.

Pravni stručnjaci jasno su dali do znanja da Glas neće imati ovlasti spriječiti, odgoditi ili staviti veto na zakone ili odluke.

Glas je o savjetima.

8. Poboljšanje rada vlade.

- Glasovanje Yes znači:
- Vlada prima bolje savjete i donosi bolje rezultate.
 - Dodatak Ustavu uz podršku stručnjaka.

Viši odvjetnici i bivši suci Visokog suda bili su dio ovog procesa.

Što kažu pravni stručnjaci:

- Ustavno i pravno ispravno.
- **Poboljšat** će naš sustav vlasti.
- Nema prava veta – parlament i Vlada daju konačno odobrenje.

Robert French AC, glavni sudac Visokog suda Australije 2008.-2017. i Geoffrey Lindell, emeritus profesor prava, Sveučilište u Adelaideu:

“Glas je velika ideja, ali nije komplicirana. To je nizak rizik za visok povrat... Glas će pružiti praktičnu priliku za Prve Ljude da daju informirane, koherentne i pouzdane savjete parlamentu i Vladi.”

- Zajedničko mišljenje, Australian Financial Review, 4. 2. 2023.

Sad je na nama.

Evonne Goolagong Cawley AC MBE, bivša prva tenisačica svijeta, Wiradjuri žena:

“Glasovanje Yes je prilika za sve Australce da slave doprinos koji su Aboridžani i Torres Strait otočani dali našoj zemlji i da pomognu sljedećoj generaciji da ostvaruju svoje snove. Zgrabimo objeručke ovaj trenutak.”

Aboridžani i Torres Strait otočani su nam dali priliku koja se pruža jednom u generaciji.

Možemo glasovati Yes da budemo dio velikog trenutka ujedinjenja, koji će donijeti bolju budućnost.

- Možemo glasovati Yes da:
- Učinimo pravu stvar za Aboridžane i Torres Strait otočane.
 - Damo ljudima da se izjasne o pitanjima koja utječu na njih.
 - Napravimo praktičnu razliku koja poboljšava živote.

Glasujmo Yes za **priznanje, slušanje i bolje rezultate.**

Glasujmo Yes kako bismo osigurali da Aboridžani i Torres Strait otočani žive bolje živote s više mogućnosti za svoju djecu.

U duhu jedinstva, zajedno glasujmo Yes.

KRAJ YES ARGUMENATA.

10. IMA BOLJIH NAČINA ZA KRETANJE NAPRIJED

Ovaj referendum se ne odnosi na jednostavno priznavanje domorodačkih Australaca u Ustavu.

To se može postići bez vezivanja za riskantan, nepoznat i trajan Glas.

Priznavanje ima široku podršku Australaca. Međutim, ovaj prijedlog Glasa je problem.

Ima mnogo Australaca koji se iz principa protive Glasu.

Drugi bi mogli biti voljni razmotriti neku manje riskantnu opciju za Glas, ali Vlada Vam nije dala takvu slobodu izbora.

Kada su predlagane prijašnje promjene Ustava, postojala je Ustavna konvencija kako bi se dobro razmotrile opcije i detalji.

Ovdje se takav proces nije dogodio. Ovaj proces je bio ishitren i nasilan.

Ovaj pristup nije ujedinjujući niti djelotvoran. On donosi razdor.

ODLUKA JE NA VAMA

Ovo je vrlo važna odluka. Nažalost, opravdana pitanja i zabrinutost mnogih Australaca su bili odbačeni.

Na sreću, o ovom referendumu neće odlučivati političari, korporacije ili slavne osobe.

O tome će odlučivati svaki Australac. To pogađa svakog Australca.

Ako ne znate, glasajte no.

VIŠE INFORMACIJA

- Za informacije i ažuriranja posjetite:
- www.riskyvoice.com
 - www.oneandfree.au
 - www.australiansforunity.com.au

KRAJ NO ARGUMENATA.

Vaš službeni vodič za referendum 2023.

Ova stranica je namjerno ostala prazna

aec.gov.au
13 23 26



Kad je dan glasovanja?
Za više informacija, skenirajte QR kod
ili posjetite aec.gov.au/referendums

Ovlastio povjerenik za izbore, 10 Mort Street, Canberra
Authorised by the Electoral Commissioner, 10 Mort Street, Canberra

Poruka od povjerenika za izbore

Prošlo je dosta vremena otkako smo imali referendum. Posljednji se održao 1999. godine, što znači da će za mnoge osobe koje ovo čitaju to biti prvi put da glasuju na referendumu.

Referendum je nacionalno glasovanje po pitanju o predloženoj promjeni Ustava – u ovom slučaju, hoćemo li izmijeniti Ustav da prepozna Prve Ljude Australije, utemeljivanjem Glasa Aboridžana i Torres Strait otočana ili ne.

Glasovanje na referendumu se razlikuje od izbora, a rezultat se temelji na tome kako ‘dvostruka većina’ glasuje – a to znači:

- nacionalna većina (više od 50%) u svim saveznm državama i teritorijima, i
- većina (više od 50%) u većini saveznih država (najmanje četiri od šest država).

AEC je razradila ovaj vodič kako bi Vam pomogla u planiranju svog glasovanja na referendumu, uključujući kako se ispravno glasuje, što se događa na biralištu, te korisne savjete kako provjeriti izvore informacija.

Imat ćemo preko 7.000 birališta otvorenih diljem zemlje na dan glasovanja, opciju za glasovanje unaprijed, i više timova za usluge biračima u udaljenim područjima nego što je ikada prije posjećivalo udaljene lokacije.

Nepriistranost i neovisnost je temelj Australske izborne komisije. Transparentnost, sigurnost i odgovornost u procesima koje provodimo su značajni i potpuno otvoreni.

Ponosan sam na ulogu koju imamo u provođenju referenduma s integritetom pri svakom koraku u tom procesu.

Posjetite aec.gov.au/referendums za više informacija.

Tom Rogers
Povjerenik za izbore

 **VIŠE OD 97%** birača na biračkom popisu koji na to imaju pravo

 **7.000+** birališta

 **500+** centara za glasovanje unaprijed

 **DO 100.000** privremenih referendumskih zaposlenika

Zastanite i razmislite

Provjerite izvor za ovaj referendum

Tijekom razdoblja referenduma, možete naići na informacije o procesu glasovanja koje nisu potkrijepljene činjenicama, nedostaje im kontekst ili su zavaravajuće.

AEC je neovisna agencija zadužena za održavanje referenduma. Komunicirat ćemo s biračima, o njihovoj obvezi da sudjeluju, svrsi referenduma, te opcijama za glasovanje.

Važno je da pomno razmislite o onom što vidite, čujete i pročitate o referendumskom procesu.

Odvojite vremena da razmislite jesu li informacije:

- od pouzdanog ili poznatog izvora
- najnovije
- sigurne (a ne prevara).

To je naročito važno kad ste na društvenim mrežama ili internetu.

Posjetite aec.gov.au/stopandconsider za više informacija i kratka videa s korisnim savjetima.



Planirajte unaprijed za glasovanje na referendumu

Birališta će se otvoriti točno u 8 ujutro i zatvoriti u 6 poslije podne.

Tko mora glasovati?

Svi australski državljani od 18 i više godina se moraju upisati i glasovati na referendumu.

Gdje mogu glasovati?

Možete glasovati na bilo kojem biralištu u svojoj saveznoj državi ili teritoriju, na dan glasovanja. Birališta su otvorena od 8 ujutro do 6 poslije podne.

Birališta su obično locirana u lokalnim školama, crkvama, društvenim domovima i javnim zgradama. Za pronalaženje Vašeg najbližeg birališta posjetite aec.gov.au/where

Ako se teško krećete ili ste invalid, ili se starate o nekom tko to jest, detalje o pristupačnosti biralištima možete provjeriti na aec.gov.au/where

Za opcije glasovanja za slijepe i slabovidne osobe posjetite aec.gov.au/assistance ili nazovite **13 23 26**.

Što ako sam u nekoj drugoj saveznoj državi ili teritoriju?

Ako se na dan glasovanja budete nalazili u drugoj državi, možete glasovati u određenom biračkom centru za međudržavno glasovanje, ili razmislite o opcijama glasovanja unaprijed.

Što ako ne mogu doći na dan glasovanja?

Iako na dan glasovanja ne možete doći na biralište u svojoj saveznoj državi ili teritoriju, možda imate pravo da osobno glasujete unaprijed ili putem pošte.

Kako osobno glasovati unaprijed

Ako na to imate pravo, možete glasovati prije dana glasovanja. Centri za glasovanje unaprijed se otvaraju od ponedjeljka dva tjedna prije dana glasovanja. Datumi i vrijeme otvaranja varira, pa posjetite aec.gov.au/where i provjerite detalje za svaki centar.

Za više informacija o glasovanju unaprijed i kako biste provjerili imate li na to pravo posjetite aec.gov.au/early ili nazovite **13 23 26**.

Kako unaprijed glasovati putem pošte?

Birači koji na to imaju pravo mogu glasovati putem pošte. Provjerite imate li pravo i predbilježite se na internetu na aec.gov.au/pva ili skeniranjem QR koda.



Molimo nazovite **13 23 26** ako nemate pristup internetu i želite se predbilježiti za glasovanje poštom.

Ispunite svoj obrazac za glasovanje poštom tako da u AEC stigne **najkasnije do 6 poslije podne u srijedu prije dana glasovanja**.

Što se događa na biralištu?

- 1 Kad stignete na točku gdje se daju glasački listići, djelatnik za izbore će od Vas tražiti puno ime i adresu, i jeste li već glasovali na referendumu 2023. Vaše ime će se označiti na popisu birača.
- 2 Dobit ćete glasački listić.
- 3 Pažljivo pročitate upute na glasačkom listiću.
- 4 Ispunite svoj glasački listić..
- 5 Nakon što ispunite svoj glasački listić, presavijte ga i ubacite u postavljenu kutiju za glasačke listiće.
- 6 Ako ste koristili AEC olovku, na izlasku je odložite u kutiju. Kraj izlaza će se nalaziti sredstvo za dezinficiranje ruku.

Zapamtite, ako trebate pomoć, možete sa sobom dovesti nekog kome vjerujete ili se obratiti djelatniku na biralištu.

AEC se ozbiljno stara za sigurnost naših birača i zaposlenika. AEC nastavlja pratiti COVID-19 situaciju i slijedi preporuke relevantnih zdravstvenih ustanova. Informacije u ovom vodiču odražavaju situaciju u vrijeme tiskanja. To može rezultirati uvođenjem promjena.

Sredstva za dezinficiranje ruku će Vam biti na raspolaganju, a potičemo Vas da donesete i nosite maskicu i održavate fizičku razdaljinu. Možete upotrijebiti čistu AEC olovku, ili donijeti vlastitu običnu ili kemijsku olovku.

Kako da se čuje i Vaš glas

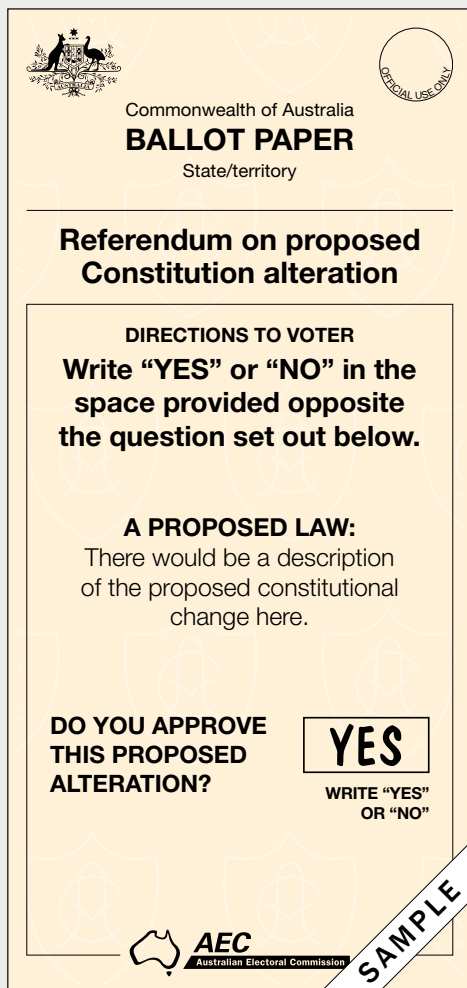
Za ovaj referendum ćete primiti glasački listić
s predloženom promjenom australskog Ustava.

Na glasačkom listiću:

Upišite **YES** ako odobravate
tu predloženu promjenu

ILI

Upišite **NO** ako ne odobravate
tu predloženu promjenu



Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

**Referendum on proposed
Constitution alteration**

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the
space provided opposite
the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description
of the proposed constitutional
change here.

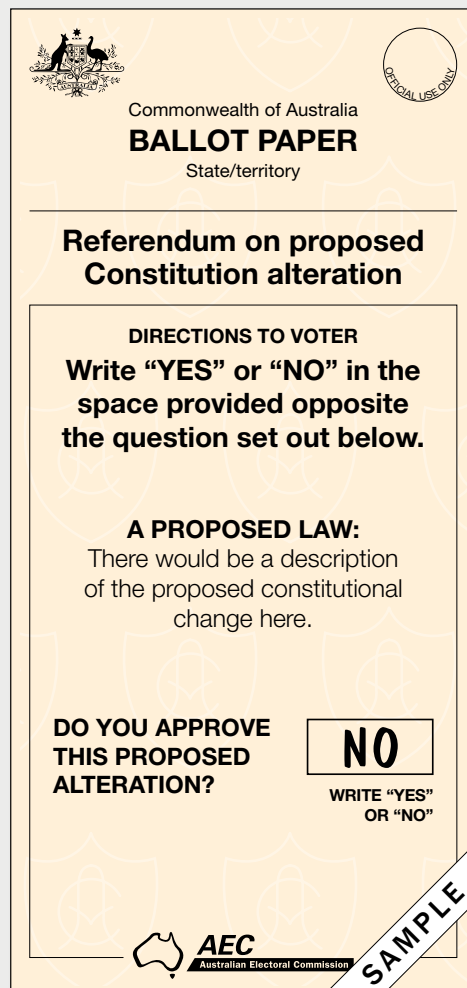
**DO YOU APPROVE
THIS PROPOSED
ALTERATION?**

YES
WRITE "YES"
OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Primjerak glasačkog listića



Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

**Referendum on proposed
Constitution alteration**

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the
space provided opposite
the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description
of the proposed constitutional
change here.

**DO YOU APPROVE
THIS PROPOSED
ALTERATION?**

NO
WRITE "YES"
OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Primjerak glasačkog listića

Svoj odgovor trebate napisati na engleskom.

Ne brinite ako pogriješite.
Možete zatražiti novi glasački listić i početi iznova.

Glasovanje je obvezno za sve australske državljane od 18 i više godina.
Ako ne glasujete, možete platiti globu ili biti kažnjeni.
Ako glasujete više nego jedanput, to je zakonski prekršaj.